

Zoektocht naar *Cucullia*-rupsen in Denemarken (Lepidoptera: Noctuidae, Cucullinae)

Maurits De Vrieze & Marcel Faquaet

Abstract. Search for caterpillars of *Cucullia* in Denmark (Lepidoptera: Noctuidae, Cucullinae)

On the 21st and 22nd of August 2004, intensive searching for caterpillars of *Cucullia* spp. was performed in two localities in Denmark.

Résumé. A la recherche des chenilles de *Cucullia* au Danemark (Lepidoptera: Noctuidae: Cucullinae)

Le 21 et le 22 août 2004 des chenilles de plusieurs espèces de *Cucullia* furent recherchées au Danemark.

Key words: Faunistics – Cucullinae – Denmark.

De Vrieze, M.: Potaardestraat 43, B-9190 Stekene (mauritsdevrieze@hotmail.com).

Faquaet, M.: Bourgondisch Kruis 15, B-9230 Wetteren.

Inleiding

De auteurs bezochten in Denemarken de omgeving van Fuglsang en van Næstved met de bedoeling rupsen te zoeken van voornamelijk *Cucullia praecana* Eversmann, 1843 maar ook van andere *Cucullia*-soorten.

Korte beschrijving van de bezochte biotopen

Fuglsang (LFM – Lolland-Falster-Møn, Oost-Lolland): landelijk gebied waar veel *Artemisia vulgaris* groeit langs de wegen en de paden rond de boerderijen.

Næstved-omgeving (SZ – Sydsjælland, Zuid-Zeeland): eveneens uitgestrekte agrarische gebieden met veel *Artemisia vulgaris*.

Resultaten en bemerkingen

Het zoeken werd verricht bij dag met behulp van een regenscherm, dat onder de voedselplant werd gehouden zodat de rupsen in het scherm vielen als de *Artemisia*-stengels hevig werden geschud. We onderzochten uitsluitend *Artemisia vulgaris*. Ondanks het slechte, regenachtige weer vonden we een aantal rupsen. De eerste auteur kweekte de rupsen verder in afzonderlijke doosjes en plaatste de cocons met de poppen buiten gedurende de hele winter- en lenteperiode, weliswaar met een leistenen afdakje 30 cm boven de coconcontainer als bescherming tegen de regen (verder "buiten"-poppen of b-poppen genoemd). De tweede auteur kweekte de rupsen gezamenlijk verder in één grote kweekdoos en plaatste de in het zand ingesponnen cocons vóór de overwintering in een onverwarmde garage. De cocons werden geleidelijk op binnentemperatuur gebracht rond 20 februari (verder "garage"-poppen of g-poppen genoemd). *Cucullia*-poppen zijn erg gevoelig voor uitdrogen: de cocons werden door de eerste auteur op een bodem van linnen geplaatst; een vijftal cm onder deze linnenbodem stond een schaal met water. Linnen is goed geschikt om een gepaste vochtigheidsgraad te behouden. De tweede auteur besprenkelde de zandbodem met de cocons regelmatig met behulp van een waterverstuiver.

Cucullia fraudatrix Eversmann, 1837 (fig. 1–3): Fuglsang (Lolland-Falster-Møn): 21.VIII.2004, een drietal rupsen; Myrup (Sydsjælland), 10 km ten zuidoosten van Næstved: 21 en 22.VIII.2004, 2 rupsen. De rupsen leven vooral op *Artemisia vulgaris*, hoewel ze ook andere *Artemisia*-soorten als voedselplant aannemen. Een soort van Midden- en Noordoost-Europa, westelijk Siberië, Transbaikalië, Ussuri-gebied, Primorye, Korea, Noordoost-China en Japan (Ronkay G. & L. 1994). De rupsen waren in verschillende grootten en werden verder gekweekt. Eén rups was geparasiteerd, schrompelde weg en stierf. De poppen zijn bruingeel; ze hebben slechts een zeer korte roltongschede. De eerste vlinder (een ♂) kwam uit op 20.VI.2005 (g-pop); de tweede (een ♀) op 21.VI.2005 (b-pop); de overige rupsen en (of) poppen van de tweede auteur waren geparasiteerd of ze stierven. In totaal dus 2 goede vlinders. Geen poppen die overliggen.

Cucullia absinthii (Linnaeus, 1761): Fuglsang (Lolland-Falster-Møn): 21.VIII.2004, talrijk; Myrup (Sydsjælland), 10 km ten zuidoosten van Næstved: 21 en 22.VIII.2004, rupsen erg gewoon. Ook in België komt de soort lokaal vrij gewoon voor (De Prins 1987). De rups leeft op *Artemisia vulgaris* of op *Artemisia absinthium*. De rupsen werden gevonden in alle grootten. Veel rupsen waren geparasiteerd. Zodra de rupsen er ziek uitzien, zich eigenaardig gedragen of niet meer groeien, werden ze door de eerste auteur uit de kweek verwijderd om het gevaar van overdracht van ziekten naar de andere soorten te vermijden. De eerste auteur behield van deze soort slechts twee rupsen die er goed gezond uitzagen en die één goede vlinder gaven en ook nog één slecht ingesponnen cocon met een hard, lang donkerbruin spinsel erin van 15 mm lang, dat vermoedelijk afkomstig was van sluipwesplarven. De tweede auteur heeft een aantal rupsen verder gekweekt. Bij onderzoek van de cocons waren verschillende rupsen gemummificeerd en ontpopten er zich eveneens enkele grote sluipwespen. De poppen zijn bruingeel en de vleugels hebben een groen tintje; ze hebben een typische roltongschede die niet zo groot is als bij *praecana* of *artemisiae* en tot over het eerste buiksegment komt. De eerste vlinder kwam uit op 02.VI.2005 (g-pop), de tweede op 10.VI.2005 (g-pop), de derde op 12.VI.2005 (g-pop), de vierde op 12.VI.2005 (g-pop) maar dit exemplaar was kreupel, de vijfde op 17.VI.2005 (b-pop). In totaal dus 4 goede vlinders en 1 kreupele. Geen poppen die overliggen.

Cucullia artemisiae (Hufnagel, 1766): Fuglsang (Lolland-Falster-Møn): 21.VIII.2004, een zestal rupsen. Een minder gewone soort (De Prins 1987). De rupsen leven vooral op *Artemisia vulgaris* maar ook op andere nauw verwante *Artemisia*-soorten en ook op *Tanacetum* en *Matricaria* (Hacker 1989). De poppen zijn bruingeel en de vleugels hebben een groen tintje; ze hebben een typische roltongschede die zeer lang is en tot over het derde buiksegment komt.

Figuren 1–6. Rupsen og vflinders van *Cucullia*. 1.– Rups van *Cucullia fraudatrix* Eversmann, 1837 op *Artemisia vulgaris*, Denemarken, Lolland, Fuglsang, 21.VIII.2004; 2–3. Imago's van *C. fraudatrix* e.l.; 4.– Rups van *Cucullia praecana* Eversmann, 1843 op *Artemisia vulgaris*, Denemarken, Sydsjælland, Myrup, 22.VIII.2004; 5–6. Imago's van *C. praecana* e.l.

De eerste vlinder kwam uit op 27.V.2005 (g-pop); de tweede op 29.V.2005 (g-pop); de derde (een ♂) op 13.VI.2005 (b-pop); de vierde (een ♂) op 14.VI.2005 (b-pop). Zowel in de derde cocon van de b-poppen als in de derde cocon van de g-poppen zaten een goede wijfjespop maar deze poppen waren gestorven; de ogen van de vlinders tekenden reeds zodat de poppen afstierven ná een goede overwintering. In totaal dus 4 goede vlinders. Geen poppen die overliggen.

Cucullia praecana Eversmann, 1843 (figs. 4–6): Myrup (Sydsjælland), 10 km ten zuidoosten van Næstved: 21–22.VIII.2004, 5 rupsen. De rups leeft vooral op *Artemisia vulgaris* maar ook op *Artemisia abrotanum*. Dit is de meest interessante soort omdat ze slechts een zéér beperkt verspreidingsgebied heeft in Europa. Het is een noordelijke soort die in Europa alléén voorkomt in de steppezone van Noordwest-Siberië, in Letland en Litouwen, in het uiterste noorden van Polen, het uiterste zuiden van Zweden en in een aantal locaties in Denemarken. Verder komt de vlinder voor in Centraal-Azië in Mongolië, in het Altaï-gebergte en in het Yablonoviy-gebergte van Transbaikalië (Ronkay G. & L. 1994). De rupsen zijn uiterst goed gecamoufleerd op de voedselplant en zijn slechts zelden geparasiteerd (Fibiger, pers. mededeling) ofschoon ze, oppervlakkig gezien, goed gelijken op de rupsen van *Cucullia absinthii*, waarvan een groot percentage wél is geparasiteerd. Alle gevonden rupsen waren bijna volwassen: twee ervan sponnen reeds een cocon terwijl we nog onderweg waren naar huis en de andere werden nog enkele dagen verder gekweekt op *Artemisia vulgaris* in goed verluchte kweekdozen. Als ze volwassen waren, kropen ze in een zandachtige grondlaag en sponnen een compacte, harde cocon zoals de meeste andere *Cucullia*-soorten. De poppen zijn bruingeel en de vleugels hebben een groen tintje; ze hebben een typische roltongschede die tot over het tweede buiksegment komt. De eerste vlinder kwam uit op 01.VI.2005 (g-pop); de tweede vlinder (een ♂) (b-pop) kwam uit op 08.VI.2005. In een andere cocon van de b-poppen zat een goede wijfjespop maar deze was gestorven; de ogen van de vlinder tekenden eveneens reeds zodat ook deze pop goed overwinterde maar daarna stierf. In totaal dus 2 goede vlinders. De overige (twee) rupsen en (of) poppen van de tweede auteur waren geparasiteerd of gestorven. Geen poppen die overliggen.

Dankwoord

Aan Michael Fibiger die ons veel raad verschafte en ons soms begeleidde tijdens onze zoektochten.

Literatuur

- De Prins, G. 1987. *Cucullia absinthii* (Linnaeus, 1761), nu toch gewoner in het Antwerpse dan men denkt? (Lepidoptera: Noctuidae). — *Phegea* 15(2): 109–111.
- De Prins, G. 1987. *Cucullia artemisiae* (Hufnagel, 1766), nieuw voor de Belgische fauna? (Lepidoptera: Noctuidae). — *Phegea* 15(4): 187–190.
- Hacker, H. 1989. Die Noctuidae Griechenlands (Lepidoptera, Noctuidae). — *Herbipoliana* 2: 1–589, pls. I–XII.
- Ronkay, G. & Ronkay, L., 1994. Cucullinae I. - *Noctuidae Europaeae* 6. — Entomological Press, Sorø, 282 pp., 10 colour plates.